

Li Yin,

д. філол. н., професор, директор Інституту європейських мов та культур Тяньцзинського університету іноземних мов, КНР

S. V. Zakharin,

д. е. н., професор, професор Інституту європейських мов та культур Тяньцзинського університету іноземних мов, КНР

M. V. Volosyuk,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ПЕРСПЕКТИВИ ЗРОСТАННЯ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ТА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНІЦІАТИВИ "ОДИН ПОЯС — ОДИН ШЛЯХ"

Li Yingying,

Doctor of Science (Philology), Professor, Institute Tianjin Foreign Studies University Director, Tianjin, China

S. Zakharin,

Doctor of Science (Economics), Professor, Tianjin Foreign Studies University Professor, Tianjin, China

M. Volosiuk,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Theory, Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolaiv, Ukraine

PROSPECTS FOR THE GROWTH OF TRADE AND ECONOMIC COOPERATION BETWEEN CHINA AND UKRAINE IN THE CONTEXT OF "ONE BELT — ONE WAY"

Проаналізовано сучасний стан торгово-економічного співробітництва між Україною та КНР. Узагальнено умови реалізації ініціативи "Один пояс — Один шлях". Подано оцінку перспектив розширення китайсько-українського торгово-економічного співробітництва. Внесено пропозиції щодо перспектив зростання торгово-економічного співробітництва КНР та України.

The present state of trade and economic cooperation between Ukraine and China is analyzed. The conditions of realization of the initiative "One belt — one way" are generalized. An assessment of the prospects for expanding trade and economic cooperation between China and Ukraine is given. Proposals on prospects of growth of trade and economic cooperation between China and Ukraine are presented.

Ключові слова: торгово-економічне співробітництво, експорт, імпорт, ініціатива "Один пояс — Один шлях", Китай, Україна.

Key words: trade and economic cooperation, export, import, initiative "One Belt — One Way", China, Ukraine.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Україна є помітним торговим партнером багатьох країн світу по низці товарних позицій. Для України надзвичайно важливо підтримувати належні торгово-економічні відносини з Китайською Народною Республікою (КНР), яка є країною-лідером за багатьма статтями українського експорту.

КНР займає друге місце за обсягом товарообігу України з країнами світу. Іншими словами, КНР є стратегічно важливим торговельним партнером для України.

Окрім того, підтримка стабільних та передбачуваних економічних відносин з КНР виступає для України важливим елементом підтримки національної економічної безпеки. Взаємовигідні торгово-економічні відносини є запорукою формування привабливого поля для поглиблення двостороннього інвестиційного, інноваційного, науково-технічного, освітнього співробітництва [1].

Нині договірно-правова база двосторонніх відносин, за повідомленням Міністерства закордонних справ України, налічує понад 300 документів, у тому числі 178 документів основного списку (угоди і договори). У 1992 р. між Урядом України і Урядом Китайської Народної Республіки укладено Угоду про торговельно-економічне співробітництво, відповідно до якої між сторонами встановлено режим найбільшого сприяння щодо стягнення митних зборів на експортні та імпорتنі товари обох країн, податків та інших внутрішніх зборів [3].

Однак, як свідчить статистика, в кризові періоди обсяги взаємної торгівлі між КНР та Україною помітно знижуються.

Слід врахувати, що китайська влада проголосила ініціативу "Один пояс — Один шлях", яка виступає своєрідною глобальною "економічною платформою" подальшого розвитку країн на євразійському континенті. Відтак стійке тор-

гово-економічне співробітництво між КНР та Україною створить додаткове підґрунтя до повноцінної та ефективної участі України у вказаній ініціативі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Над проблемами українсько-китайського торгово-економічного співробітництва плідно працюють вітчизняні науковці А. Гончарук [2], С. Кошовий [2], В. Поворозник [6], В. Перебийніс [6], Є. Ярошенко [8], а також іноземні науковці М. Качмарські [9], Л. Зуокуї [10] та ін. В полі зору вчених знаходяться питання практичної активізації торговельного співробітництва між Україною та Китаєм. Однак у науковій періодичі слабо представлена проблематика щодо перспектив розширення торгово-економічного співробітництва між КНР та Україною. Вказане є особливо актуальним в контексті реалізації ініціативи "Один пояс — Один шлях".

Таким чином, виникає необхідність у розробці науково обґрунтованих пропозицій з питань розширення китайсько-українського торгово-економічного співробітництва, у тому числі в контексті реалізації ініціативи "Один пояс — Один шлях".

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — надати науково обґрунтовані пропозиції щодо розширення китайсько-українського співробітництва у торгово-економічній сфері, у тому числі в контексті реалізації ініціативи "Один пояс — Один шлях".

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Китайська Народна Республіка визнала Україну в якості незалежної суверенної держави у грудні 1991 р., а з 2011 р. між КНР та Україною встановлено відносини стратегічного партнерства. Вказане створює додаткові можливості для активізації китайсько-українського співробітництва у торгово-економічній сфері.

На жаль, динаміка торгово-економічного співробітництва між КНР та Україною є нестабільною. Зокрема, протягом 2014—2015 рр. між Україною та КНР зафіксовано зниження обсягів динаміки зовнішньої торгівлі товарами та послугами, у 2016 р. спостерігалось невелике зростання товарообігу за рахунок збільшення поставок китайських товарів в Україну (табл. 1).

Китайська Народна Республіка займає друге місце за обсягом товарообігу України з країнами світу. При цьому зовнішньоторговельне сальдо є позитивним для Китаю і негативним для України.

За повідомленням Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, у 2016 р. загальний товарообіг між КНР та Україною становив 6,676 млрд дол. США, у тому числі поставки з України до Китаю оцінено у 1,892 млрд дол. США, поставки з Китаю до України — у 4,784 млрд дол. США. Протягом усього досліджуваного періоду обсяг поставок китайських товарів та послуг до України були значно вищими, ніж обсяг поставок українських товарів та послуг до Китаю.

У 2016 р. обсяг поставок китайських товарів в Україну склав 4,688 млрд дол. США, що становить 11,9% від загального обсягу товарного імпорту, що надходить в Україну. Обсяг поставок китайських послуг в Україну в 2016 р. склав 0,096 млрд дол. США, що становить 1,8% від всього обсягу імпорту послуг в Україну.

У 2016 р. загальний обсяг товарного експорту з України в Китай склав 1,832 млрд дол. США, що становить 5,0% від обсягу загального українського товарного експорту. У 2016 р. загальний обсяг українського експорту послуг в Китай становив 0,060 млрд дол. США, що становить 0,6% від загального обсягу українського експорту послуг.

У 2014—2016 рр. інвестори з КНР вилучали вкладені інвестиції, через що обсяг приросту китайських інвестицій, вкладених в українські об'єкти, є негативним. Частка китайських інвестицій у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій, залучених в Україні, становить менше 0,1%.

Вказані тенденції дають змогу зробити висновок, що існують значні резерви для активізації торгово-економічного співробітництва між Китайською Народною Республікою та Україною.

7 вересня 2013 р. Голова КНР Сі Цзіньпін, виступаючи у Казахстані оголосив про ініціативу створення "Економічного поясу Великого Шовкового Шляху" як нової форми поглибленого співробітництва Китаю, держав Центральної Азії та Європи. Представляючи концепцію китайської ініці-

Таблиця 1. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами та послугами між КНР та Україною, млрд дол. США

	2012	2013	2014	2015	2016
З України до Китаю	1,858	2,760	2,719	2,439	1,892
З Китаю до України	7,924	7,533	5,456	3,898	4,784
Товарообіг	9,782	10,294	8,176	6,339	6,676

Джерело: складено авторами згідно [4; 5].

тиви, Сі Цзіньпін зосередив увагу на таких ключових завданнях, що вирішуватимуться: посилення координації держав-учасниць у політичній сфері; активізація розбудови єдиної інфраструктурної мережі; гармонізація торговельних режимів, уніфікація торговельних процедур; зростання валютного обігу, зокрема за рахунок розширення використання національних валют держав-учасниць; посилення ролі "економічної дипломатії", зростання туристичних потоків, розширення культурної взаємодії [2]. На нашу думку, КНР де-факто виступив ініціатором створення нової глобальної економічної платформи, спрямованої на подальшу інтеграцію держав до єдиного економічного простору. Нині ініціатива має назву "Один пояс — Один шлях".

Про своє бажання долучитися до ініціативи публічно заявили Уряди Казахстану, Камбоджі, Лаосу, Шрі-Ланки, Мальдів, Польщі, Литви, Російської Федерації, Ізраїлю, Австрії, Греції, Таджикистану, Афганістану, Туреччини, Індонезії, Єгипту, Угорщини [2]. Потенційно, на думку китайських економістів, ініціатива передбачає участь понад 60 держав [8; 9].

У березні 2015 року за дорученням Держради КНР Державний комітет у справах розвитку і реформ, Міністерство закордонних справ і Міністерство торгівлі Китаю підготували і опублікували документ "Чудові перспективи і практичні дії щодо спільного створення Економічного поясу Шовкового шляху і Морського Шовкового шляху XXI століття", в якому наголошується, що ініціатива "Один пояс — Один шлях" є відкритою для всіх країн, міжнародних і регіональних організацій, а також створює основу для економічного співробітництва КНР із зацікавленими країнами. У документі також визначені завдання у сфері торговельно-економічного та фінансового співробітництва.

За оцінками експертів, розглядається створення трьох економічних коридорів: північного (Китай — Центральна Азія — Росія — Європа), центрального (Китай — Центральна і Західна Азія — Перська затока і Середземне море) і південного (Китай, Південно-Східна Азія — Південна Азія — Індійський океан). Морська частина ініціативи вклучає в себе створення двох морських маршрутів: один пройде з узбережжя Китаю через Південно-Китайське море в Південно-Тихоокеанський регіон; інший передбачає з'єднання приморських районів Китаю і Європи через Південно-Китайське море і Індійський океан.

Одним з найважливіших факторів розширення співробітництва в регіоні названо взаємодію існуючих багатосторонніх механізмів, в тому числі за участю Шанхайської організації співробітництва (ШОС).

З економічної точки зору, ініціатива "Один пояс — Один шлях" акцентує увагу на створення нових і модернізацію існуючих економічних коридорів — транспортних комунікацій (автомобільних доріг, залізничних шляхів, аеропортів, морських терміналів тощо), а також супутньої інфраструктури (включаючи логістичні центри, складські термінали тощо).

Результатом цієї інтеграції має стати, зокрема, повне зняття бар'єрів, що заважають вільному руху економічних факторів (товарів, послуг, капіталів, робочої сили, валюти тощо) [10].

Вказане, в свою чергу, має призвести до зростання обсягів торгово-економічного співробітництва. Приміром, за даними Міністерства торгівлі КНР, річний товарообіг Китаю з країнами Центральної та Східної Європи виріс з 43,9 млрд дол. США у 2010р. до 60,2 млрд дол. США у 2014р. [6]. За наявними прогнозами, у 2020 р. цей обсяг має зрости до 120 млрд дол. США [6].

КНР як один з глобальних лідерів має ресурси для організації і виконання низки широкомасштабних проектів. Протягом останніх років Китай продемонстрував ряд вражаючих результатів у підтримці високих темпів економічного розвитку, зростання доходів підприємств і громадян, залучення інвестицій, що стало одним із закономірних результатів проведення політики реформ і відкритості.

Відтак глобальні економічні процеси вимагають від української влади активних дій, зокрема ухвалення адекватних рішень щодо розширення та гармонізації торгово-економічної взаємодії з КНР.

Не дивлячись на млявість китайсько-українського торгово-економічного співробітництва, КНР та Україна мають значні взаємні інтереси у економічній сфері. В Україні відкрито представництва або філії китайських фірм Huawei, ZTE, Xinhui. У Китаї працюють представництва українських підприємств — ГК "Укрспецекспорт", ВАТ "Мотор-Січ", ВАТ "ФЕД", "Креатив Груп", "Корум Груп".

Перебуваючи в Україні, заступник Міністра комерції КНР Цянь Кемін наголосив на необхідності успішного завершення розпочатих інвестиційних проектів та пошуку нових "точок зростання" (реалізація нових ініціатив у сфері сільського господарства; реалізація проектів доступного житла, модернізація портової та залізничної інфраструктури тощо) [7; 10]. Китайська влада стабільно демонструє готовність розширення ефективної економічної взаємодії з Україною, наголосуючи на необхідності завершення вже розпочатих проектів та гарантування дотримання прав китайських інвесторів.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Важливим завданням для економічного блоку українського Уряду є запровадження ефективних інструментів стимулювання економічної активності, проведення виваженої торгово-економічної політики, створення сприятливого ділового клімату для іноземних партнерів. Зокрема, Міністерству економічного розвитку і торгівлі України доцільно підготувати пропозиції щодо нарощування двосторонніх торгово-економічних та інвестиційних відносин. Навіть в умовах жорстких бюджетних обмежень доцільно та можливо вжити заходів, що не потребують додаткового фінансування з бюджету, у тому числі: підтримка участі підприємств в участі у виставках та ярмарках; взаємодія транскордонних електронних бізнес-платформ; поліпшення регуляторно-правового середовища для торгівлі між двома країнами, а також створення умов для спрощення процедур торгівлі; створення спільних підприємств в промисловій сфері на базі існуючих виробництв, зокрема, у сфері транспортного машинобудування, авіабудування і енергетичного машинобудування.

У рамках активізації двостороннього торгово-економічного співробітництва слід передбачити інструменти моніторингу взаємодії підприємств КНР та України, у тому числі з можливістю оперативного вирішення наявних проблем.

Без сумніву, розширення торгово-економічної взаємодії між двома країнами можливе лише в умовах наявності взаємної довіри, стабілізації загальної економічної ситуації в Україні, за наявності відомих інституційних підстав для подальшого розширення торгівельно-економічного співробітництва між двома країнами.

Приєднання України до ініціативи "Один пояс — Один шлях" дозволить вжити подальших заходів для гармонізації торгівельних, транспортних, митних та логістичних процедур, а в перспективі — здійснити модернізацію транзитно-логістичної інфраструктури, у тому числі за рахунок іноземних інвестицій та залучених кредитних ресурсів на вигідних умовах. Ефективна участь України у ініціативі "Один пояс — Один шлях" дозволить збільшити обсяги виробництва високотехнологічної продукції, в якій зацікавлені торговельні партнери з КНР.

Перспективи розширення торгово-економічного співробітництва між КНР та Україною мають бути обговорено на експертному рівні під егідою Підкомісії з питань торговельно-економічного співробітництва Комісії зі співробітництва між Урядом України та Урядом КНР, а згодом — і на політичному рівні.

Доцільно розробити проект Плану спільних дій КНР та України ("Дорожню карту"), який має передбачати реалізацію низки заходів правового, економічного, адміністративного та організаційного характеру, спрямованих на розширення торгово-економічного співробітництва, а також забезпечення повноцінної ефективної участі України у ініціативі "Один пояс — Один шлях". Зрозуміло, що остаточні рішення мають бути ухвалені на політичному рівні.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

У подальшому мають бути проведені поглиблені наукові дослідження з питань економічного оцінювання еконо-

мічних наслідків поглиблення торгово-економічної взаємодії КНР та України на галузевому рівні.

Література:

1. Відносини з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/bilateral-cooperation/asia-and-oceania>
2. Гончарук А. Шовковий шлях: від концепції до практичних кроків (формат взаємодії 16+1) / А. Гончарук, С. Кошовий // Стратегічна панорама. — 2016. — № 1. — С. 26—35.
3. Договірні-правова база між Україною та Китаєм [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/legal-acts>
4. Зовнішньоекономічна діяльність [статистичне видання; електронний ресурс] / Держстат України, 2016. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності [статистичне видання; електронний ресурс] / Держстат України, 2016. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Проект "Один пояс — один шлях": можливості для України / В. Поворозник, В. Перебийніс. — К.: МЦПД, 2015. — 31 с.
7. Торгово-економічне співробітництво з Китаєм — один з пріоритетів для України сьогодні / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=afa2e521-ee22-45c6-8802-da0e91224632&title=NataliiaMikolska-TorgovoeekonomichneSpivrobitnitstvoZKitamOdinZPrioritetivDliaUkrainiSogodni>
8. Ярошенко Є. Місце України в глобальних стратегіях Китаю / Є. Ярошенко. — К.: МЦПД, 2015. — 44 с.
9. Kaczmarek M. The New Silk Road: a versatile instrument in China's policy / M. Kaczmarek. — OSW Centre for Eastern Studies, 2015. — Number 161. — P. 1—9.
10. Zuokui L. Central and Eastern Europe in Building the Silk Road Economic Belt / L. Zuokui. — Working Paper Series on European Studies Institute of European Studies Chinese Academy of Social Sciences. — 2014. — Vol. 8. — No. 3. — P. 1—2.

References:

1. The official site of Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (2018), "Relations with the countries of the Asia-Pacific region", available at: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/bilateral-cooperation/asia-and-oceania>, (Accessed 4 April 2018).
2. Goncharuk, A. and Koshovyy, S. (2016), "Silk road: from concept to practical steps (16 + 1 interaction format)", *Stratichna panorama*, vol. 1, pp. 26—35.
3. The official site of Embassy of Ukraine to the People's Republic of China (2018), "Legal basis of Ukraine and China", available at: <http://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/legal-acts>, (Accessed 5 April 2018).
4. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2016), "Foreign economic activity", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>, (Accessed 5 April 2018).
5. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2016), "Investments in foreign economic activity", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>, (Accessed 5 April 2018).
6. Povorosnyk, V. and Perebyinis, V. (2015), *Proekt "Odyn пояс — odyn shlyakh": mozhlyvosti dlya Ukrayiny [One Belt One Way Project: Opportunities for Ukraine]*, ICPS, Kyiv, Ukraine.
7. The official site of Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2018), "Trade and economic cooperation with China is one of the priorities for Ukraine today", available at: <http://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=afa2e521-ee22-45c6-8802-da0e91224632&title=NataliiaMikolska-TorgovoeekonomichneSpivrobitnitstvoZKitamOdinZPrioritetivDliaUkrainiSogodni>
8. Yaroshenko, Ye. (2015), *Mistse Ukrayiny v hlobal'nykh stratehiyakh Kytayu [Ukraine's Place in China's Global Strategies]*, ICPS, Kyiv, Ukraine.
9. Kaczmarek, M. (2015), "The New Silk Road: a versatile instrument in China's policy", *OSW Centre for Eastern Studies*, vol. 161, pp. 1—9.
10. Zuokui, L. (2014), "Central and Eastern Europe in Building the Silk Road Economic Belt", *Working Paper Series on European Studies Chinese Academy of Social Sciences*, vol. 8, pp. 1—2.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2018 р.